

Dr. Ladislav Fogarassy,

Bratislava-Petrzalka,

Iskerníková ulica 17. 1962. január 9.

Mélyen tisztelt dr. Lukács elvtárs!

Mivel ismeretlenül kezesem föl soraimmal, legelőször is be kell mutatkoznom. Sorok írója a Magyar Tanácsköztársaság történetének kutatója, 1959-ben a Párttörténeti Intézet pályázatán a 2. csoportban III. díjat nyertem. Akkoriban 16 díjat osztottak ki, ezek közül én voltam az egyedüli külföldi. Több, a Tanácsköztársaság hadtörténetére vonatkozó tanulmányom jelent meg, így decemberben a "Jászkunság" és a "Soproni Szemle" hozott tőlem egy-egy cikket. Az Ön címét Rothbart Emil volt szíves megadni, aki felé viszont Győry Dezső Kossuthdíjas író közvetített. Győry Dezső részére u.i. megírtam a rimavölgyi harcok történetét, hogy azt "A nagy érettségi" c. regényes emlékirataiban felhasználhassa. Ezt a jegyzetek közt meg is említette.

Sed redeamus ad positivum: én arra szántam magamat, hogy megírom az 5. vörös hadosztály történetét. Azért is érdekelt a téma, mivel a II/13 zlj /később XIII. vzlj/ és a 13. vörös ezred a pozsonyi 13. honvédezeredből alakult. Magyar és csehszlovák levéltári és könyvanyag alapján nagyszerű lehetőségek vannak. Rothbart elvtárs nekem külön tanácsolta, hogy forduljak Önhöz, mint az 5. vörös hadosztály politikai megbízottjához, akitől fontos adatokat tudhatnék meg.

Öszinte ember vagyok, engedje meg, hogy Önnel szemben is az legyek: érdeklődési köröm az I. világháború utáni korszak és nem az aktuális politika. Ezért az Ön 1956-os álláspontjával nem szándéksom foglalkozni, mivel egyrészt az 1919-es eseményekből nincsen kifolyása, másodszer pedig nincsen személyes érdekem, hogy jóhiszeműen cselekvő embereknek netán kellemetlenséget okozzak. Ezért tisztelettel kérem, hogy szíveskedjék az alábbi kérdésekre válaszolni, természetesen Önre hivatkozni fogok. Egyidejűleg írtam Sárói Szabó Tibornak is.

1./ Mikor nevezték Önt ki az 5. hadosztály politikai megbízottjának és meddig tartotta meg ezt a funkciót? /Tudtommal május 5-én még Illés József volt a pol. megbízott./ Ki vette át Ön után a megbízatást?

2. Kik voltak 1919 júniusában a többi hadosztály és önálló dandár politikai megbízottjai? /En ezekről tudok: 1. ho: Domján szds, 6. ho: Münnich tart. fhn./

3./ Miért váltották le Szakal hadosztályparancsnokot és mikor? Az 5. hadosztály jól harcolt s úgy tudom, hogy azért is tartóztatták le később, mert a ludovikás forradalom leverése után üdvözlő táviratot küldött Kun Bélának. /Az Est 1919. nov. 5./

4./ Mi lett Szakal Kálmán későbbi sorsa? Nekem van róla tudomásom, hogy könyvet írt az uzsoki harcokról s állítólag ezredesi nyugdíjat is kapott.

5./ Böhm írja memoárjaiban, hogy Sárói-Szabót leváltották, mivel mint dandárparancsnok nem vált be, én viszont Győry révén úgy tudom, hogy június 24-én még a helyén volt. Mi itt a valóság? Az én feltevésem az, hogy Szakal hadosztályparancsnok javasolta leváltását és erre csak később került sor.

6./ Ki volt a 65., 17. és 10. ddr. politikai megbízottja?

7./ 1919 június 16-án Sajóházaén a 17. dandártörzs hét tisztje hősi halált halt, ellenállásukról a csehszlovák források is megemlékeznek. Egyikük nevét /egy őrnagy/ nem tudtam kinyomozni, mert a holttestet a család elvitette. Nem tudja Ön véletlenül a nevet? A többi hat tisztnek a csehszlovák hadsereg állítottatott cseh feliratu emlékkövet a sajházai temetőben, ezt én is láttam és most is áll.

MTA FIL. INT

Lukács Arch.